

ΥΠΟ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΟΛΙΟΥ

~~~~~

Δημοδιδασκαλου

ΣΥΛΛΟΓΗ

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΤ ΓΛΙΚΟΤ

ΠΑΠΑΔΑΤΩΝ--ΠΡΕΒΕΖΗΣ

Τ Ο Κ Α Γ Γ Ε Λ Α Ρ Ι

Ό περίφημος χορός πού χορεύεται στό χωριό Παπαδάτες – Πρεβέζης.-

-----.....-----

*Σημ. Άπεδελτιώδη άπασα η' λαογρ. ύλη του παρόντος
Κατά Δεκέμβριον 1963 υπό Γρηγ. Δημητροπούλου.*

Ἡ Παρασκευή τοῦ Πάσχα μέ τό χορό Κγγελάρι στό
Χωριό Παπαδάτες-Πρεβέζης._

Ἡ ἐβδομάδα τοῦ Πάσχα τιμᾶται ξεχωριστά στό χωριό Παπαδάτες.-
Εἰδικά δέ ἡ Παρασκευή τοῦ Πάσχα(Ζωοδόχος Πηγῆ) γιορτάζεται μέ μοναδική
μεγαλοπρέπεια καί ἡ λαϊκή συμμετοχή ὄχι μόνον τῶν Παπαδατῶν ἀλλά καί
τῶν κατοίκων πολλῶν γειτονικῶν καί μακρυνῶν ἀκόμη χωριῶν.-

Τό πανηγύρι αὐτό ἄς τό πούμε, γίνεται τό ἀπόγευμα στήν εὐρύχωρη
πλατεῖα καί ἔξω ἀπό τό κολούρι τῆς Ἐκκλησίας,διότι χορεύεται ὁ περίφημος
χορός Καγγελάρι.-

Ὁ κόσμος τῶν ἄλλων χωριῶν ἐρχονται ἀπό τήν Παραμονή τό βράδυ, οἱ
περισσότεροι μέ τά ἄλογα καί τά μουλάρια τους διότι σέ κανένα ἄλλο χωριό
τῆς περιφερείας δέν γιορτάζεται ἡ ἡμέρα αὐτή.Τό πρωῖ βλέπει κανεῖς να πῆζουν
οἱ δρόμοι ἀπό τόν κόσμο πού πηγαίνουν σάν μερμήγκια στό ἔξωκλήσι τῆς
Παναγίας μία ὥρα καί πλέον μακρῶς ἀπό τό χωριό: ἄλλοι ἀπό τόν Ἄσσο καί
τό Νικολίτσι ἄλλοι ἀπό τό Γαλλατᾶ-Ζερβό,ἀπό τό Μελιανᾶ καί ἀπό
Θεσπρωτικό ἀκόμη.-

Οἱ δρόμοι ἔφεραν ἔφεραν.Ἀνάμεσα ἀπό τήν μεγάλη Κοσμοπλημμύρα
ξεχωρίζει ἡ κάθε νοικοκυρά μέ τόν καινούργιο τροβᾶ,καί μέσα πεντακάδαρο
κεντησμένο μαντήλι τό ὕψωμα τῆς ἡμέρας ἀπό καθάρια λειτουργιά(πρόσφορο)
καί καλοφτιαγμένο σιτάρι μέ ζαχαρωτά,τριμμένα καρύδια,ρόδια κ.ἄ.-
Παντού μοσχοβολιά ἀπό βασιλικό καί ἄλλα σπιτικά λουλούδια.-

Μόνο μέ τήν φαντασία μπορεί κανείς ν' αναπαραστήση κάπως τήν
πρωτόφαντη ἐκείνη μάζωξη καί τό παν' ῥιο νά πούμε πανηγύρι. Σύσμιχτη
κοσμοπλημμύρα πού ὄλο σαλεύει. Ἀσώπαστος ὄχος ἀπό ἀνθρώπους. - Ἡ
ἐκκλησία μέσα καί ἔξω σέ μεγάλη ἀκτίνα ὀλόγυρα εἶναι γεμάτη. Μῆλο νά ρίξη
κανείς δέν πέφτει. -

Μετά τήν απόλυσι ἀρχίζει πιά ὁ στρωτός χορός χωρίς ὄργανα, παλιό ἔθιμο τοῦ
χωριοῦ μόνο μέ τραγούδια. Πρωτοσέρονον τό χορό οἱ ἀσπομάλλιδες ἀκολουθοῦν
οἱ νέοι καί τέλος οἱ μεσόκυρες καί τά κορίτσια, οἱ δέ ὑπόλοιπο παίρνουν μέρος
γύρωθεν τοῦ χοροῦ καθησμένοι καί ἀφοσιωμένοι στά τραγούδια. -
Παραδέτω μερικά τραγούδια πού τραγουδοῦν καί τά χορεύουν. -

1) Σήμερα γιέ μωρέ γιέ μου, σήμερα Χριστός Ἄνέστη
Σήμερα Χριστός Ἄνέστη κι ' αὔριο ἀληθῶς Ἄνέστη
Ὁ τήν Πα-μωρέ τήν Παναγιά τήν Δέ-τήν Δέσποινα
ὁ τήν Παναγιά τήν Δέσποινα τήν διπλοπροσκυνᾶνε
τήν διπλοπροσκυνᾶνε.

Καί ἡ Παναγιά ἡ Δέσποινα πάντα μαζί μας θᾶναι
Στήν Παναγιά τήν Δέσποινα τάξτε χρυσά καντήλια
μεσάνυχτα νά καίγωντα ἀκοίμητα καντήλια
γιατί κινδύνους ἔχουμε ἀρρώστιες καί πολέμους
Καί ἡ Παναγιά ἡ Δέσποινα πάντα μαζί μας
θᾶναι. -

δέν ἔχω Τούρκους διαλεχτούς δέν μ' ὄπιασαν
τὴν Λένη
χίλιοι Τοῦρκοι τὴν κυνηγοῦν τὴν Λένη γιά νά
πιάσουν
Λένη ρίξε τ' ἄρματα, Τζαμί να προσκυνήσης
Ἐγώ εἶμαι ἡ Λένη τοῦ Μπότσαρη Τζαμί δέν
προσκυνάω
καί παίρνει ὄλο τά βουνά κι ' ὄλο πολεμῶντας.-

4) Ἐβγα μάναμ' καί φώναξε
σ' ὄλους τούς μαχαλάδες
φέτος θά γίνει πόλεμος
θά γίνει ἀνταρσία
θά κλάψουν μάνες γιά παιδιά
γυναῖκες γιά τούς ἄνδρες
πολλά βασίλια πολεμοῦν
ὄλα κατά τὴν Τουρκιά.-
Πρῶτοι θά εἶναι οἱ Ἕλληνες
καί δεύτερη ἡ Σερβία
Τρίτη θά εἶναι ἡ Βουλγαρία
καί τέταρτη ἡ Ἀυσρῆας
Κι ' ὁ Κωνσταντῖνος πέρασε
καί πάει στό Μπιζάνι
μέρες καί νύχτες πολεμάει
Τά Γιάννενα νά πάρη
μιὰ μέρα μιὰ χρυσή μέρα
εἰκοσιένα τοῦ Φλεβάρη
Ὁ Κωνσταντῖνος Στρατηγός
Τά Γιάννενα πατάει

Γιαννιώτισσες τόν καρτεροῦν
μέ τά παιδιά στά χέρια
κι ' αὐτός ὁ Τοῦρκος Στρατηγός
τοῦ δίνει τό σπαδί του.-

5) Στή βρούση στά Τσερίτσιανα
στόν Πλάτανο στή βρούση
Ἄλῃ Πασᾶς καφότανε
μέ χίλιους μπουλουξίδες
κι ' ἀγνάντευαν τόν πόλεμο
πῶς πολεμᾶν στό Σούλι
πέντε πολέμους ἔκανε
ἀπ ' τό πρω'ι' ὡς τό γιόμα
κι' ἄλλους πέντε ἐσύνησαν
αὐτοῦ τό μεσημέρι
Παπᾶ-Νικόλας φώναξε
ἀπό τό μετερίζι
πάτε παιδιά μ' τόν πόλεμο
πάτε καί τά ντουφέκια
νά κατακάτση ὁ κουρνιαχτός
νά μετρηθῆ τ' ἀσκέρι
μετριοῦνται οἱ Τοῦρκοι τρεῖς φορές
καί λείπουν τρεῖς χιλιάδες
μετριοῦνται καί οἱ Σουλιῶτες
καί λείπουν τρεῖς νομάτοι
Νάτοι κι ' αὐτοί νοι πούρχονται
μ ' ἐννιά Τούρκους δεμένους.-

6) Ένα καράβι ἀρμένιζε κάτι
Φραγκιά νά πάη
Καραβοκίρης φώναξε ψηλά ἀπ'
τό κατάρτι
Ποιός ηταν ἀναστέναξε καί
στάθηκε τό καράβι
κι ἄν ειναι ἀπό τούς δούλους μου
νά τόν βαρύ πληρώσω
κι ἄν ειναι ἀπό τούς σκλάβους μου
νά τόν ἐξεσκλαβώσω
ἐγώ ημουν πού ἀναστέναξα καί
στάθηκε τό καράβι
πούμουν τρεῖς μέρες νιόγαμπρος
καί δέκα χρόνους σκλάβος
εἶδα ὄνειρο κακόνειρο κακό
γιά τό κορμί μου
πῶς πάντρευαν τήν κόρη μου
καί πέρει τόν ὄχτρό μου
γιά ἔμπα μέσα στόν ταμβλά
καί διάλεξε τούς μαύρους
καί μπήκε μέσα στόν ταμβλά
τούς μαύρους ἐρωτοῦσε
ποιός ειναι ἀξιός καί γλήγορος
ἀξιός καί παιγνιδιάρης
πέντε μηνοῦν περπάτημα
μιά νύχτα νά μέ πάη
ἕνας γριβός παληόγριβας
σαράντα πληγιασμένος
νά μοῦ βγατίσης τήν ταή
σαράντα πέντε χοῦφτες
νά βγατίσης τό κρασί

σαράντα πέντε κοῦπες
κι ὄσο νά ποῦν ὥρᾶν καλή
παιζεύεις ξεπαιζεύεις
στό δρόμο ν ὄπου πάγαινε
στό δρόμο πού πηγαίνει
βρίσκει τή μάνα του μπροστά
στή βρύση πού γιομίζει
μανούλαμ ὄ ποιός παντρεύται
καί τίνος νύφη παίρνουν
παντρεύται ἡ νυφοῦλα μου
τοῦ γιοῦ μου τοῦ χαμένου
στεφάνωσαν ἡ ἀκόμα
κιᾶ ἔχεις μαῦρα γλήγορα
στήν ἐκκλησιά πού μπαίνουν
κι ὄ ἄν ἔχεις μαῦρο ἀγάλινο
στήν ἐκκλησιά πού βγαίνουν
καί πα ὄ εισαι καί τούς ἡβρικε
στήν ἐκκλησιά πού βγαίνουν
σ ὄ ἄλεμ σ ὄ ἄλεμ καί σεῖς Τουρκιά
προσκύνα στούς παπάδες
τό τί ζακόνι πῶχετε σέ
τούτη πάληο χώρα
πού δέν βγάζετε τούς γαμπρούς
νά τούς κερνάει ὄ ξένος
ἀμέσως κι ὄ αὐτοί τούς ἔβγαλαν
καί τούς κερνάει ὄ ξένος
δίνει λίρα τοῦ γαμπροῦ
καί δαχτυλίδ ὄ τῆς νύφης
καί ἡ νύφη ξέρει γράμματα
ἦταν γραμματισμένη
καί γνώρισε τήν παληά ρεβώνα

καί πῆγε μέ τόν παληό

ἀρρεβωνιαστικό._

Τό ἀπόγευμα καί ὅταν λίγο-λίγο ὁ ἥλιος πλησιάζει πρὸς τήν κορυφή τοῦ βουνοῦ καί δροσερό ἀεράκι ἀναδεύει τά φύλλα τῶν δένδρων καί τό κάμα ἀδυνατίζει, ἀπ' τό πανύηλο καμπαναριό ἢ καμπάνα ἐσήμανε τόν ἔσπερινό.-

Μέ τό "Ἄδι" εὐχών τῶν ἀγίων Πατέρων» ὅλη αὐτή ἡ ἀνθρωποθάλασσα ξεχύθηκε εἰς τήν Πλατεία τοῦ χωριοῦ μέ τά σκιερά πλατάνια καί τά νερά τα κρούα. Μιά βοή πολύμικτη σκορπίζεται παντοῦ. Τότε ὁ ἐπιβλητικώτερος μεσόκοπος ἢ γέρος τοῦ χωριοῦ ντυμένος μέ τήν καινούργια περιποιημένη στολή του-φουστανέλλα κάτασπρη(παλαιότερα)μέ πλήθος λαγγιόλια,σελάχι στή ζώνη μέ ἀσημοπιστόλες,ἀσημοσούγια,μαχαίρια ἀσημομάνικα,κάλτσες ἄσπρες,μαύρη καλτσοδέτα μέ φούντα στό γαστροκνήμιο,ώραῖα τσαρούχια κόκκινα μέ φούντα πλούσια Εὐρωπα'ι'κή,πελσέ μέ γιλέκο ὀλοκέντητα πού ἔχουν ἀλυσίδες καί ρολόγικαί μανίκια ὀπισθεν.Πουκάμισο μέ φαρδομάνικα καί σκούφια στραβιά,μαλλιά χτενισμένα καί κλωσμένο μουστάκι παίρνει μερικούς ὁμοίους του καί κρατιοῦνται σέ γραμμή χοροῦ καί χορεύουν καί πάλιν ὅπως το πρω'ί' στρωτόν χορό.-

Τά τραγούδι,πού τραγουδοῦν καί χορεύουν αὐτοί,ὥσπου νά παρασύρουν τόν ἄλλο κόσμο ν' ἀρθῆ νά πιασθῆ στή γραμμή αὐτή γιά τό Καγγελάρι εἶναι διάφορα δηλ.ἐπαναλαμβάνουν τά ἴδια πρω'ι'νά τραγούδια._

Ἀναλόγως μέ τό χρόνο πού θά μεσολαβήσῃ ὅσο νά συμπληρωθῇ ἡ γραμμή εἶναι περισσότερα ἢ λιγώτερα._

Ἄφοῦ συμπληρωθῆ ἡ χορευτική γραμμὴ παύουν τὰ διάφορα τραγούδια καί ὁ στρωτός χορός καί μένουν γιά λίγο ἀκίνητοι. Ἡ χορευτική γραμμὴ τοῦ χοροῦ αὐτοῦ εἶναι μεγάλη κυκλική καί χωρίζεται εἰς τό τμήμα ἀνδρῶν θεωρεῖται χωρισμένο σέ δύο, τό πρῶτο μισό μέ τόν προεξάρχοντα τοῦ χοροῦ, ὁ ὁποῖος δέν μένει ὁ ἴδιος ἀπ' τήν ἀρχή ὡς τό τέλος, ἀλλά λαμβάνουν διαδοχικά τή θέση τοῦ 5 ἢ 6 ἢ καί περισσότεροι. _

Καί τό δεύτερο μισό τοῦ ἀνδρικοῦ τμήματος τό ὁποῖον ἐπαναλαμβάνει πάντοτε πανομοιότυπα τὰ λόγια καί τό σκοπό τοῦ τραγουδιοῦ τοῦ πρώτου μισοῦ τοῦ ἀνδρικοῦ τμήματος. _

Τήν στιγμή λοιπόν πού ὁ ἥλιος κοντεύει νά βασιλέψῃ καί ὄλων ἡ προσοχή καί τὰ βλέμματα εἶναι στραμμένα στόν ἀρχηγό τοῦ χοροῦ, ἔρχεται ὁ παπᾶς τοῦ χωριοῦ καί ἀρχίζει τό πρῶτο τραγούδι ὡς εἰσαγωγή γιά τό Καγγελάρι:

Σαράντα πέντε μάστοροι ματάκια-ματάκια
α'ίντε καί ξήντα μαθητάδες ματάκια-λίγο μένα
μέ λίγωσαν καί μένα.

γεφύρι ἔστεριώνανε ματάκια-ματάκια
στίς Ἄρτας τό ποτάμι ματάκια λίγο μένα
μέ λίγωσαν καί μένα

Ὀλημερίς ἐδούλευαν ματάκια-ματάκια
τό βράδυ γκρεμιζόνταν ματάκια λίγο μένα
μέ λίγωσαν καί μένα

Ἀλοίμονο στούς κόπους μας ματάκια-ματάκια
Κρεῖμα στίς δουλεψές μας ματάκια-λίγο μένα
μέ λίγωσαν καί μένα

Μοιρολογούν οἱ μάστοροι ματάκια-ματάκια

ἀΐντε καὶ κλαῖν οἱ μαθητάδες ματάκια λίγο μένα
μέ λίγωσαν καὶ μένα.-

Πουλάκι ἐδιάβει κὶ ἔκατσε ματάκια-ματάκια
στή μέσηνῆ καμάρα ματάκια λίγο μένα
μέ λίγωσαν καὶ μένα

Μοιρολογοῦσε κι ἔλεγε ματάκια-ματάκια
ἀνθρώπινη κουβέντα ματάκια λίγο μένα
μέ λίγωσαν καὶ μένα.-

Ἄν δέν στοιχειώσεται ἄνθρωπο ματάκια-ματάκια
μὴ ξένο μὴ διαβάτη ματάκια λίγο μένα
μέ λίγωσαν καὶ μένα.

Παρά τοῦ πρώτου μάστορα ματάκια-ματάκια
τὴν ὀμορφὴ γυναῖκα ματάκια λίγο μένα
μέ λίγωσαν καὶ μένα

Τα ἔκουσε ὁ πρώτο μάστορας ματάκια-ματάκια
καὶ τοῦ θανάτου πέφτει ματάκια λίγο μένα
μέ λίγωσαν καὶ μένα.-

Ὅταν τελείωσε τό τραγούδι καὶ ἀπὸ τὴν χορευτικὴ γραμμὴ δέν ἔλειπε κανεὶς
ἀρχίζει τό ξακουστό τραγούδι καὶ ὁ πῖο περίφημος χορὸς τό Καγγελάρι.-

Τὰ λόγια τοῦ τραγουδιοῦ εἶναι αὐτά:

Τέτοια νῶρα ἦταν ἐψές, τέτοια
καὶ παραπροψές

Στό χορὸ πού χόρευαν ὄλο
αγόρια καὶ παιδιὰ

Ὅλο αγόρια καὶ παιδιὰ
καὶ κορίτσια ἀνύπαντρα

π' ὄχουν κόκκινες ποδιές πράσινες καὶ γαλανές
καὶ στή μέση στό χορὸ κάθεται
χρυσὸς αετός

καὶ τροχάει τὰ νύχια του καὶ
τὰ νυχοπόδαρα.

Καί τά νυχοπόδαρα, τά χρυσά
    φτερούγια του
Καγγελάρης τοῦ χοροῦ κάνε
    δίπλα τό χορό
Κάνε δίπλα τό χορό
    διπλοκαγγελίσματα
Καγγελάρη τοῦ χοροῦ κάνε
    τρίπλα τό χορό
Κάνε τρίπλα τό χορό
    τρίτο καγγελίσματα
Κάνε κύκλο τό χορό
    τετροκαγγελίσματα
Κάνε κύκλο τό χορό
    πεντοκαγγελίσματα
Κάνε κύκλο τό χορό
    Ἑξι καγγελίσματα
Καγγελάρης τοῦ χοροῦ γιά
    ξανάπλωσε τό χορό
Γιά ξανάπλωσε τό χορό
    κύτταξε μήν μπερδευτής
Κύτταξε μήν μπερδευτής
    καί τό τραγούδι ἄλλαξε
Φίλοι μ' καλῶς ὀρίσαταν
    σέ τοῦτο τό χωριό μας
Τό Πάσχα νά γιορτάσουμε
    καί τό Χριστός Ανέστη
Τοῦ χρόνου νά μᾶς ἔλθετε
    νά μᾶς Καλοκοπιάσετε.-

Όταν τελείωσε τό Καγγελάρι,ή χορευτική γραμμή σταμάταγε στή Δέση της.Οί χορευταί ξέπλεκαν τά χέρια τουςκαί κτυπούν παλαμάκια, καί φωνάζουν ὄλοι δυνατά:” Καί τοῦ Χρόνου.”

Οί χορευταί πιάνονται στή γραμμή περνώντας ὁ ἕνας τό χέρι στόν ἀγκώνα τοῦ ἄλλου.Στό διπλοκαγκελό διπλώνει ἡ γραμμή τῶν χορευτῶν, στό τριτοκαγκελό τριπλώνει κ.ὃ.κ

Ὁ χορός κάνει Κύκλο μέχρις ὅτου στενέψει στόν ἀρχηγό πού σέρνει τό χορό,τότε αὐτός ξεδιπλώνει τό χορό ἀνάποδα μέχρις ὅτου ὅλη ἡ χορευτική γραμμή ἔλθει στήν ἀρχική της Δέση.-

Ὁ χορός αὐτός μέ τό σοβαρό καί ἐπίσημο ὕφος του τίς μονότονες καί βαρειῆς κινήσεις καί τήν καθολική κατά τό δυνατόν συμμετοχή σ’ αὐτόν ὄλων τῶν πανηγυριστῶν, φαίνεται ὅτι εἶναι ἀρχα’ ἰκό λείψανο μέσων συμμετοχῆς καί ἐκδηλώσεως κοινῶν συναισθημάτων ὑπό μεγάλων ὁμάδων λαοῦ.Τραγουδιέται καί χορεύεται χωρίς ὄργανα.Εἶναι ὁ μόνος χορός ὁ ὁποῖος δέν χορεύεται εἰς τήν περιφέρειά μας.-

Καί ὅλα αὐτά ἐπιβεβαιώνουν μία μεγάλη ἀλήθεια πῶς “Βίος ἀνεόρτατος εἶναι μακρά ὁδός ἀπανδόκευτος “ καί προπαντός γιά τά χωριά, ὅπου τά πανηγύρια καί οἱ γιορτές εἶναι μοναδικές εὐκαιρίες ἐπαφῆς καί ἐπικοινωνίας τῶν ἀνθρώπων.-

Γ ε ὡ ρ γ ι ο ς   Κ ο λ ι ὅ ς

Δ/λος

Ἀγίων Ἀποστόλων -Παπαδατῶν

Π ρ ε β ἔ ζ η ς
